

ποταμὸν θολερὸν εἰς μακρὰν ἀπόστασιν ρέοντα καὶ οὐρανὸν διμυχλῶδη. Ἐκ διαστημάτων δὲ που μόνον ἐφαίνοντο τινες ἀνεμόμυλοι μόλις καὶ ἀνωμάλως ὑπὸ τῆς λεπτῆς τοῦ ἀνέμου αὔρας κινούμενοι· ἔπειτα οἰκίσκος μεταξὺ μὲν ζυγίων καὶ σμιλᾶκων ἐκ πλίνθων ὀπτῶν εἰς τὰς ὀχθαζλίμνης κτισμένος, πλυνόμενος δὲ τότε συντόνας ὡς ἂν ἐπέκειτο ἑορτῇ. Ἐκεῖ δὲ πλησίον ἔπλει καὶ ἀκάτιον εἰς τὴν διώρυγα, ἀλιεύς δὲ ἐπέστρεφε βραδυπόρος εἰς τὴν καλύβην του πεφορτισμένος κατ' ὥμων τὰ δίκτυα. Τέλος πέραν εἰς τὰς ἐσχατίας τοῦ ὀρίζοντος ὕψους καὶ ἡ κορυφὴ κωδωνοστατίου ὑπεράνω φυτωρίᾳ διαφόρων δένδρων· ἀλλ' οὐδαμῶς διέκρινα ἀνωφερὴ δρόμον· παντοῦ δ' ἐξεναντίας ὁμαλὴν καὶ ἐπίπεδον τῆς γῆς τὴν ἐπιφάνειαν, παντοῦ τὸ ὕδωρ λιμνάζον παρὰ τῶν οἰκιῶν τὰ θεμέλια καὶ προχέτευόμενον εἰς τὰς διώρυγας.

Ἐξακολουθῶν τὴν ὁδοιπορίαν σου καθ' ὅλον τοῦτον τὸν πολυπληθῆ καὶ πάμπορον τόπον περιμένεις ὥραν παρ' ὥραν ἴσως νὰ θορυβηθῇς, ὡς ἀλλοῦ, ἀπὸ τὰς φωνὰς τῶν διαφόρων πωλητῶν καὶ βιομηχάνων· ἀλλ' ὅμως παντοῦ εὐρίσκεις βαθεῖαν τὴν σιωπὴν. Ὁ ἐργάτης ἀπέρχεται ἀριθμῶν, οὕτως εἰπεῖν, τὰ βήματα τοῦ εἰς τὸ ἔργον του, ὁ ἔμπορος κατευθύνεται σοβαρῶς εἰς τὸ κολλυθηστήριον (χρηματιστήριον) οἱ δὲ ἄργοι καθήνται καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ καπηλεῖον χωρὶς νὰ τραγωδῶσιν, οὔτε νὰ φωνάζωσι! Διότι ὁ Ὀλλανδὸς θεωρῶν τὴν οἰκονομίαν ὡς πρωτίστην καὶ οὐσιωδεστάτην τῶν ἀρετῶν τοῦ κόσμου, τὴν ἐκτείνει ἀπὸ τῶν χρημάτων καὶ εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς αὐτὰς τοὺς χεירוνομίας. Πάντα δὲ ἐν γένει εἰς τὴν πατριδα του ὑπάρχουσι προνοημένα καὶ βυθμικῶς τρόπον τινα εἰς γενικὴν ὠθίσιν ὑποκείμενα, καθὼς οἱ τροχοὶ μηχανῆς ἐντέχνου· ἡ δὲ σιγὴ ἐπικρατεῖ καὶ τὴν ἀκμὴν τῆς δραστηριότητος καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κίνησιν. Οὕτως αἱ μετακομίζουσαι τὰ ἐμπορεύματα βάρεις (μαοῦναι) φέρονται ὁμαλῶς διὰ τῶν ἐλικῶν τῆς διώρυγας, οἱ δὲ κωπηλάται καὶ ναῦται καθήμενοι παρὰ τὸ πηδάλιον καταντώντιν εἰς τὰ μεγάλα τοῦ Ῥοττερδὰμ καὶ τοῦ Ἀμστελδάμου ἐμπορεῖα ἄφρονι σχεδὸν καὶ καπνίζοντες· τὰ ἐπιστρέφοντα ἐκ τοῦ σχολείου παῖδια μὲ τὴν ἱερὰν γραφὴν ὑποκάτω τῆς μακράλης ἔχουσι καὶ αὐτὰ κατηρῆ καὶ σπουδαίαν τὴν φουτογωμίαν, τὸ ὅποιον εὐχαριστεῖ πολὺ τοὺς γονεῖς των· ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ μὴκύνω ἀνωφελῶς τὸν λόγον, καὶ τὰ ζῶα αὐτὰ ὅλον οἱ εὐρύστηθοι ἵπποι, καὶ αἱ μαστοβριθεῖς ἀγελάδες στηρίζουσιν ἡσυχῶς τὴν κεφαλὴν των ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τινος ἱτέας, ὡς ἐὰν ἐσκέπτοντο!

Ἐμβαίνων δὲ εἰς πόλιν δὲν βλέπεις παντελῶς τοὺς περιέρχους ἐκείνους κέφους (χάχας) τῶν ἄλλων τόπων, οὐτ' ἀνασχόλους ἀνθρώπων ἀναιτίως περιερχόντας τὰς ὁδοὺς καὶ ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων συνοουμένων, οὔτε θυρίδας ἀνοιγομένας, ἅμα φθάσῃ ἡ τῶν περιηγητῶν ἄμαξα. Αἱ πλείσται τῶν οἰκιῶν ἀπομακρύνουσιν εἰς τριῶν ποδῶν ἀπόστημα τοὺς διαβάτας διὰ σιδηρᾶς ἀλύσου καθ' ὅλον αὐτῶν τὸ πρόσωπον ἐκτεννομένης· αἱ θύραι στίλβουσιν ὑπὸ τοῦ χρωματισμοῦ καὶ φέρουσαι λαμπρότατον χρυσιζόν ῥόστρον εὐρίσκονται στεγανῶς κλεισμέναι πάντοτε, αἱ

δὲ θυρίδες σκεπάζονται ἐσωτερικῶς διὰ λευκοῦ θοοῦ ἀνωθεν ἕως κάτω, ὡς ἂν ὀπῆρχον οἱ θάλαμοι κατοίκων ἐρημοί, ἡ ὡς ἂν οἱ κάτοικοι ἦσαν θεθυοισμένοι εἰς νῆδυμον ὕπνον, ὅποιον διηγούνται τινες νυμφῶν, ἡ νηρηδῶν μύθοι. Ἐκ διαλειμμάτων δὲ μόνον χεῖρ ἐλαφρὰ ὠθεῖ πρὸς τὰ ἄνω τὸν μυστηριώδη τοῦ παραπετάσματος κύλινδρον· τότε δὲ ξανθόκομος κεφαλὴ ἐμφανίζεται ὀπισθεν τῶν διαφανῶν ὕαλων, καὶ γυνὴ φώριον (κλέφτικον) ῥίπτει βλέμμα ἐπὶ τοῦ ἔξω τῆς θυρίδος κειμένου μικροῦ καθρέπτου, τὸν ὅποιον ὡς ἀντανακλῶντα τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν γινόμενα ὀνομάζουσι κατὰσκοπον, ἔπειτα εὐθὺς τὸ παραπέτασμα ἀναλαμβάνει τὴν πρώτην θέσιν, ἡ δὲ περιέργως θεὰ γίνεται ἄφαντος!

Ταῦτα πάντα ὁμολογοῦμένως δὲν ψυχαγωγοῦσι πολὺ τὸν ἄνθρωπον· ἂν δὲ διαλογισθῶμεν ὅτι ὅλη ἡ Ὀλλανδία ἔχει τὴν αὐτὴν ὄψιν, ὅτι παντοχοῦ εὐρίσκομεν πάντοτε τὴν αὐτὴν πεδιάδα, τὰς αὐτὰς κεραμοκτίστους οἰκίας καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν κατετεμνομένας διωρύγων, πιστεύομεν ὅτι οἱ ἐκ περιεργίας μόνον εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἐπιδημοῦντες ἐπείγονται νὰ ἴδωσιν ἀξιοθέατα τινα μόνον, ἡ ζωγραφικὰ μέρη, ἔπειτα δὲ σπεύδουσι νὰ εὗρωσι πέραν τοῦ Ῥήνου καὶ χωρία θερπνότερα καὶ βίον ἄλλον ὀλιγώτερον μονότονον. Ἀλλ' ὅστις ξένος δὲν περιορίζεται εἰς τὸ ἐξωτερικόν τοῦ τόπου σχῆμα, δοκιμάσῃ δὲ νὰ εἰσχωρήσῃ καὶ εἰς τὰς οἰκιακὰς τῶν κατοίκων του ἑξεις καὶ εἰς τὸ ἐμπορικόν τῶν Ὀλλανδῶν πνεῦμα, διαῤῃγγύων τὸ ξηρὸν τοῦτο καὶ τραγὺ κέλφος, τὸ ὅποιον περικαλύπτει τόσας ἀρετάς, θέλει ἀγαπήσῃ ἀναμφιβόλως τὴν Ὀλλανδίαν, μακαρίζμενος μάλιστα καὶ χαίρων ὅτι ἀποδίδει τὴν ὀφειλομένην δικαιοσύνην εἰς τοιαύτην χώραν, γνωστοποιεῖ δὲ αὐτὴν εἰς τοὺς συμπατριῶτάς του ὅποια πραγματικῶς ὑπάρχει.

Οὐδὲν τῶνόντι θαυμαστότερον ὡς ἔργον ἐντρεχοῦς βιομηχανίας καὶ ὑπομονῆς παρὰ τὸ ἔδαφος αὐτὸ τῆς Ὀλλανδίας, ὅποιον κατεστάθη ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου. Διότι ὅτε αἱ ἀρχαῖαι τῆς Γερμανίας φυλαὶ πλανώμεναι παρὰ τὰς ὀχθὰς τοῦ Μῶσα καὶ Ῥήνου ἦλθον νὰ συνοικισθῶσιν εἰς τὴν χώραν ταύτην, εὐρῆκαν τὸν τόπον τόσον πληθῶν καὶ χάριν, ὥστε δὲν ἐγνώριζον, κατὰ τὸν Τάκτιον, ἂν ἔκρεπε νὰ τὸν ὀνομάσωσι γῆν, ἡ ὕδωρ. Διὰ τοῦτο ἕκαστος οἰκογενειάρχης ἀνεζήτει στερεώτερόν τι γῆπιδον, ἡ χορτῶδες λοφίδιον διὰ νὰ στήσῃ τὴν καλύβην του, ἑτοιμος πάντοτε νὰ φύγῃ καὶ ἐκείθεν πανέσιος, ἅμα ἤρχιζε τοῦ ποταμοῦ ἡ πλημμύρα. Κινδυνεύοντες δὲ τοιοιτοτρόπως ὑπὸ τῶν ἰδιοτήτων τῆς γῆς καὶ τῆς ἀτμοσφαιράς ἀπεφάσισάν ποτε νὰ προλάβωσιν, ἡ νὰ ἐμποδίσωσι τὰ τοιαῦτα συμβεβηκότα. Ὅθεν ἐξήρξανον μὲν τὰ ἔλη, σκάπτοντες διώρυγας, ἤνοιξαν δὲ διεξόδον τῶν στασιμῶν ὑδάτων καὶ ἐπεχείρησαν νὰ καλλιεργῶσι τὴν γῆν. Ἐκ διαλειμμάτων ὅμως ὁ ποταμὸς ἐξοχούμενος ὑπερεχειλίζετο πάλιν, ἡ δὲ θάλασσα φουάττουσα ἐπλημμύρει ἵνιοτε πολὺ πλείότερον καὶ κατέστρεφε τὰ ἔργα των. Ἦτο ἄρα ἀνάγκη νὰ ἀνυψωθῇ φραγμὸς μὲν κατὰ τοῦ ποταμοῦ, πρόχωμα δὲ πολὺ ἰσχυρότερον κατὰ τῆς θαλάσσης· οὐδὲν, λέγει τις Ὀλλανδὸς ποιητῆς, οὐδὲν ἡ φύσις ὑπὲρ ἡμῶν